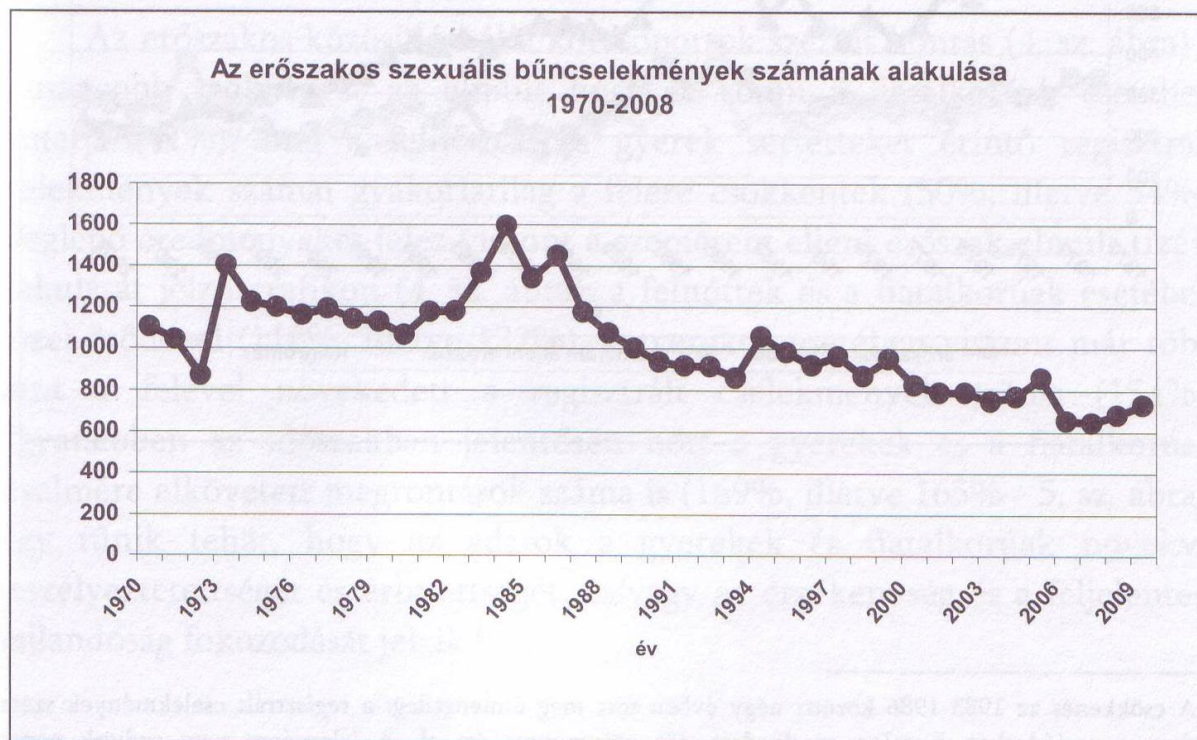

A szexuális bűncselekmények gyermek áldozatainak speciális megítélése

Aki a szexuális bűncselekmények gyerekáldozataival foglalkozik, egy kicsit – ha megengedhető ez a neologizmus - *Watzlawicklandben* érzi magát. „A helyzet reménytelen, de nem súlyos”⁵, ez volt az éppen két esztendeje elhunyt Paul Watzlawick könyvének szállóigévé vált címe, és gyakorta ilyennek tűnik az abuzált gyerek esélye, sorsa, lehetősége is. Egyszerre van jelen a reménytelen kilátástalanság és a mindent elbizonytalanító, relativizáló esetlegesség, ám ugyanakkor az idő hosszmeteszében a lassú, de egyértelmű pozitív irányú változás is.

2. ábra: Az erőszakos szexuális bűncselekmények számának alakulása 1970-2008.

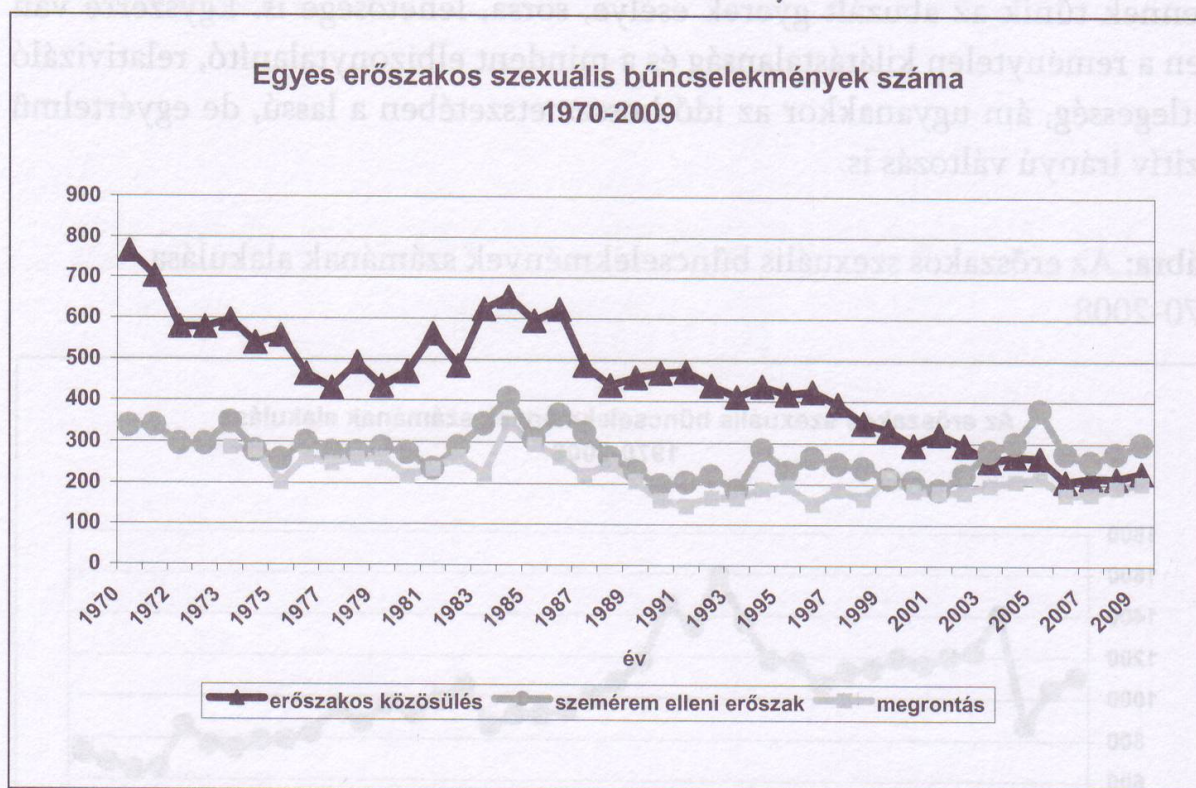
Ha a szexuális erőszak globális adatait nézzük, azt látjuk, hogy az elmúlt három évtized során évente átlagosan 1000 körüli erőszakos szexuális bűncselekmény elkövetését regisztrálta a kriminálstatisztika. Ennek durván a

⁵ *The Situation is Hopeless but not Serious*, 1983; magyarul: Helikon Kiadó, Bp., 1989

fele az erőszakos közösülés büntette volt. Az ismertté vált szexuális bűncselekmények száma fokozatosan csökkenő tendenciát mutat – a hatóságok tudomására jutott cselekmények mutatója a felére csökkent az elmúlt harmincöt év során.⁶ (2. sz. ábra)

Az egyes bűncselekmények szerinti bontás (3. sz. ábra) alapján a kép kicsit differenciáltabb. A legnagyobb arányú csökkenés az erőszakos közösülések esetében tapasztalható, arányaiban jelentős a megrontás mutatóinak csökkenése is, kevésbé erőteljes viszont a szemérem elleni erőszak cselekmények fogyása; itt inkább egyfajta ingadozás tapasztalható.⁷

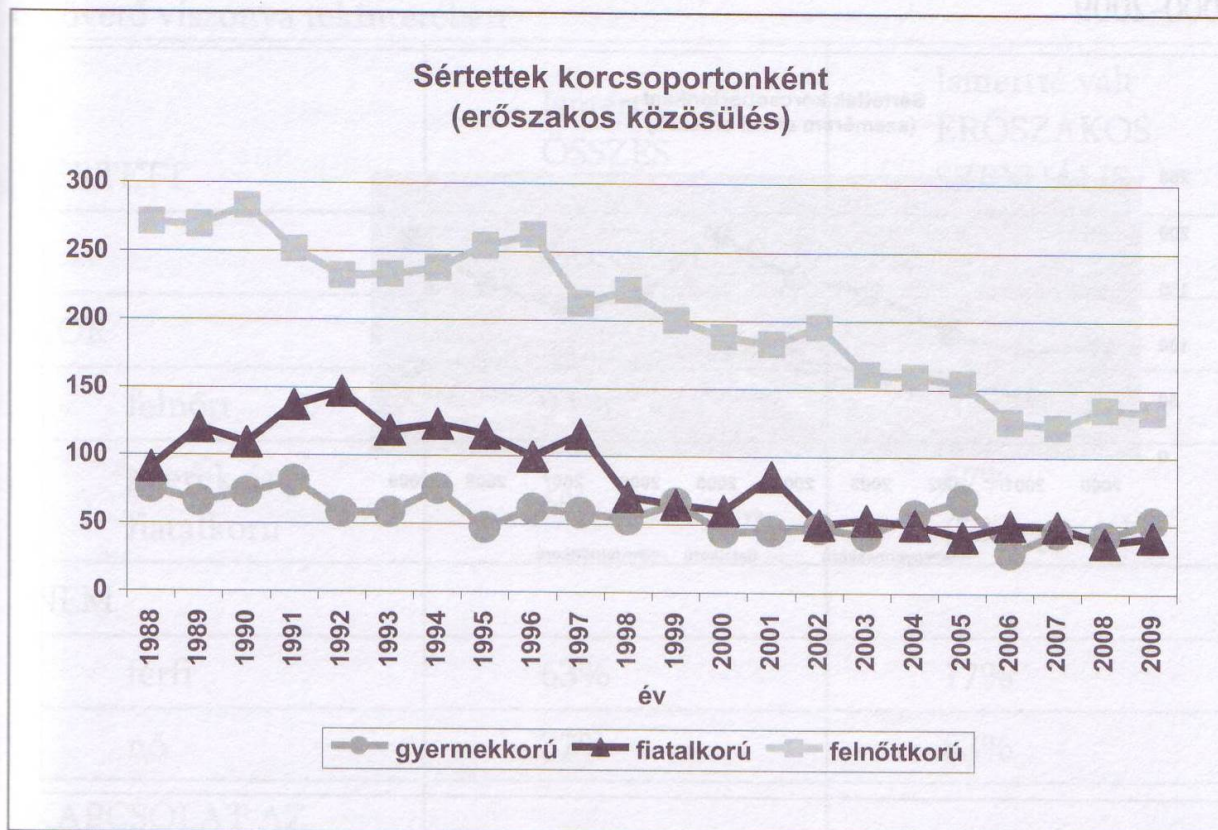
3. ábra: Egyes erőszakos szexuális bűncselekmények száma 1970-2009.

⁶ A csökkenés az 1983-1986 közötti négy évben tört meg átmenetileg: a regisztrált cselekmények száma ebben a periódusban hirtelen emelkedett, sőt csúcspontot ért el. A jelenségre nem tudunk pontos magyarázatot adni, de úgy véljük, nem a cselekmény, vagy az elkövetés sajátosságai, hanem a rendszer működésének jellemzői okozhatták az emelkedést. Ezt támasztja alá az is, hogy 1987-ben már újra visszaesést – gyakorlatilag a 1982-es számokkal egyező mutatókat – találunk, és innentől kezdve a csökkenő tendencia tovább folytatódik. A 2008-ban regisztrált 681 cselekmény az 1973-as adat 48%-a, a 1985-ös „csúcs” (1596) 43%-a volt.

⁷ 2007-ben 1970-es bázis évhez viszonyítva az erőszakos közösülés aránya 28%, a megrontásé 62%, a szemérem elleni erőszaké pedig 82% volt.

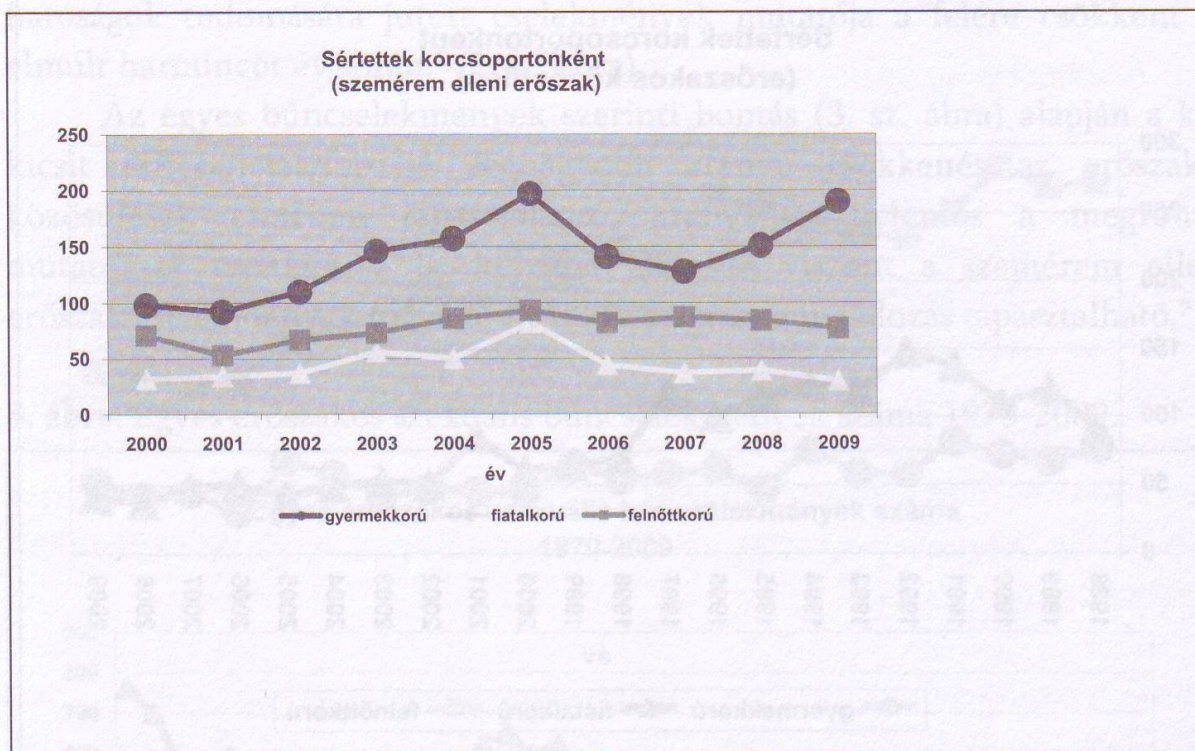
4. ábra: Sértettek korcsoportonként (erőszakos közösülés) 1988-2009

Az erőszakos közösülésnél a korcsoportok szerint bontás (4. sz. ábra) a legnagyobb csökkenést az elmúlt húsz év során a fiatalkorúak esetében mutatja (41%), míg a felnőtt és a gyerek sértetteket érintő regisztrált cselekmények számai gyakorlatilag a felére csökkentek (50%, illetve 54%). Meglepő eredményeket jelez viszont a szemérem elleni erőszak elmúlt tízévi alakulását jelző grafikon (4. sz. ábra): a felnőttek és a fiatalkorúak esetében közel ötödével (118%, illetve 122%), a gyerekek esetében viszont már több mint a felével növekedett a regisztrált cselekmények száma (154%). Ugyanebben az időszakban jelentősen nőtt a gyerekek és a fiatalkorúak sérelmére elkövetett megrontások száma is (169%, illetve 165% - 5. sz. ábra). Úgy tűnik tehát, hogy az adatok a gyerekek és fiatalkorúak növekvő veszélyeztetettségét és érintettségét, és/vagy az érzékenység és a feljelentési hajlandóság fokozódását jelzik.⁸

⁸ Erről ld.: Virág Gy.: Mi mennyi? Gondolatok a pedofliáról, in: Német Zs. (szerk.): Tanulmánykötet Sárkány István 65. születésnapjára, RTF 2010. ; megjelenés alatt.

5. ábra Sértettek korcsoportonként (szemérem elleni erőszak)
2000-2009

Az erőszakos szexuális bűncselekmények sajátos eltérést mutatnak az összбүнözéshez képest a sértetti jellemzők, illetve a sértett és az elkövető viszonya tekintetében is (1. sz. táblázat). A бүнözés férfi ügy: бűncselekményt jellemzően felnőtt férfiak követnek el számukra idegen, felnőtt férfiak sérelmére. 2008-ban az ismertté vált бűncselekmények sértettjeinek 94%-a felnőtt korú, kétharmada (63%) férfi volt, és az ügyek majd kétharmadába (61%) az elkövető és az áldozat idegenek voltak egymás számára. Az erőszakos szexuális бűncselekmények esetében ezek a mutatók markánsan különbözőek: ebben a körben az adott évben a sértettek kétharmada (67%) gyerek- vagy fiatalkorú volt (mi több, az áldozatok több, mint fele - 53% - volt gyerekkorú), az ismertté vált sértettek döntő többsége (83%) nő volt, és négy áldozatból három (78%) már a cselekmény elkövetése előtt is ismerte az elkövetőt.

3. táblázat: Bűncselekmények jellemzői a sértett, valamint a sértett és az elkövető viszonya tekintetében

SÉRTETT	Ismertté vált ÖSSZES	Ismertté vált ERŐSZAKOS SZEXUÁLIS
	BŰNCSELEKMÉNYEK	
KOR		
felnőtt	94%	33%
gyerek és fiatalkorú	6%	67% (53% gyerek!)
NEM		
férfi	63%	17%
nő	37%	83%
KAPCSOLAT AZ ELKÖVETŐVEL		
idegen	61%	22%
ismerős	39%	78%

A szexuális erőszak további, ismert sajátossága a kiemelkedően magas látencia. Az egyes vizsgálatok adatai, arányai – egyebek között az alkalmazott módszertan, a használt definíciók és a vizsgált minták eltérései miatt – különböznek ugyan, azonban a látencia létét, illetve kiemelkedő nagyságát valamennyi kutatás, felmérés egyértelműen és egybehangzóan jelzi. Illusztráció gyanánt egyetlen külföldi adat: egy az Egyesült Államokban, az átlagnépességben epidemiológiai módszerekkel végzett, retrospektív, anonim alanyok megkérdezésével lefolytatott vizsgálat szerint a gyerek áldozatoknak csak 2-6 %-a szólt valaha is felelős felnőttnek arról, ami vele történt, és még ennél is kisebb azok aránya, akik ügyében feljelentést tettek.⁹ Ami a hazai adatokat illeti, a nyolcvanas évek végén Baranya megyében végzett első átfogó magyar látencia-kutatás a felnőtt sértettek vonatkozásában azt jelezte, hogy tíz erőszakos közösülsézből egyet jelentenek fel, vagyis a látencia

⁹ Wolfe, D. A. – Wolfe, V. V. – Best, C. L.: Child Victims of Sexual Abuse. In: Hasselt – Morrison – Bellack – Hersen (eds.): Handbook of Family Violence; Plenum Press, 1988, 157-185. old

tízszerez.¹⁰ A tíz évvel később az OKRI-ban végzett vizsgálatban¹¹ a válaszadók nagy részének tapasztalata a magas látenciát erősítette: a megkérdezettek nagy többsége (82 %) szerint a legtöbb erőszakra soha nem derül fény, ezek soha nem jutnak a hatóságok tudomására. A látencia mértékét illetően ebben a felmérésben a teljes női minta (512 fő) 1,2 %-a mondta, hogy nemi erőszak áldozata volt (egyharmaduk többször is). Ez az eredmény - a 18 éven felüli női népességre extrapolálva - azt jelentette, hogy felnőtt nők sérelmére saját bevallásuk szerint majdnem huszonnégyszer több erőszakot követnek el, mint ami a hatóságok tudomására jut, vagyis hozzávetőlegesen 24 nemi erőszakból csak 1-et, 100-ból alig több, mint 4-et jelentenek fel.¹² Az OKRI 2003-ban lefolytatott kutatásában az önkéntes kérdőívében szereplő, retrospektív jellegű, a gyerekkori szexuális erőszakra, bántalmazásra irányuló kérdésre a teljes minta (5792 fő) 1,8 %-a válaszolt úgy, hogy gyermekkorában szexuális erőszak vagy bántalmazás áldozata volt. Az arány a két nem esetében eltérő volt: férfiaknál 1,2 %, míg a nők esetében ennek majdnem kétszerese, 2,3 %. Ezeket az arányokat a 18 év fölötti felnőtt népességre extrapolálva azt kapjuk, hogy ma (pontosabban 2003-ban) Magyarországon legalább mintegy 141 ezer felnőtt (97 ezer nő és 44 ezer férfi) volt gyermekkorában szexuális erőszak/bántalmazás áldozata. A szexuális abúzusok nagy része a családon belül történt: az elkövető az esetek háromnegyedében (72 %) az áldozat rokona vagy ismerőse volt. A látenciát vizsgáló kérdésekre adott válaszok szerint a gyerekkori erőszakot a megkérdezettek kevesebb, mint fele (45 %) mondta el valakinek. Vagyis minden második szexuálisan bántalmazott gyermek soha senkinek nem szólt arról, ami vele történt. Jelentős a különbség a nemek szerint: míg a lányok 56 %-a, addig a fiúknak csupán 15 %-a mondta el valakinek az abúzust. Feljelentés ezeknek az eseteknek is csupán a tört részében, mindössze az ügyek 8 %-ában történt – tehát 100 ügyből 92 nem jutott a hatóságok tudomására. Valamennyi esetben, amikor feljelentést tettek az áldozat lány volt. Másképpen: a gyerekkori abúzusról beszámoló férfiak egyikének ügyében sem indult eljárás.¹³

¹⁰ Korinek L.: Rejtett bűnözés. Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó, Bp. 1989.

¹¹ A véleménykutatás vonatkozó adatainak részletes ismertetését és elemzését ld. Virág Gy. – Kó J.: Lakossági vélemények a szexuális erőszakról. In: Irk F. (szerk.): KKT 35. Budapest 1998. 250-276. old.

¹² A minta nagysága miatt ez az adat csak óvatos iránymutatásként kezelhető. Az eredmény egyébként 90 %-os megbízhatósági szinten 0,6 %-os hibahatárral értelmezhető. Ez azt jelenti, hogy a látencia durván 12-szeres és 36-szoros szélső értékek között mozoghat.

¹³ A kutatásról részletesen ld.: Virág Gy.: Szexuális erőszak. in: Irk F. (szerk.): Áldozatok és Vélemények II. kötet, OKRI Bp. 2004., 71-83. old.

A gyerekkori visszaélések „következményét”, az áldozatok súlyos és távolható, a felnőttkorban is fennálló lelki sérüléseit drámaian jelezte az említett vizsgálat is (2. sz. táblázat). A szexuális abúzust elszenvedők között a (sikertelen) öngyilkossági kísérlet elkövetők aránya több mint kilencszer, azok aránya pedig, akik álltak már pszichiátriai kezelés alatt több mint háromszor annyi volt, mint azok között, akik nem voltak szexuális bántalmazás áldozatai. Ez az eredmény persze ma már nem meglepő. A gyerekek szexuális használatának súlyos következménye, az abúzus tartós ártalmassága, a szexuális trauma a múlt század nyolcvanas éveit megelőzően azonban nem volt általánosan elfogadott. A korábbi pszichológiai szakirodalom – amennyiben egyáltalán érintette a kérdést – többnyire bagatellizálta a következményeket, vagy tagadta a traumatikus hatást. Szabályt erősítő kivételként tekinthető Ferenczi Sándor híres tanulmánya 1932-ben a felnőtt és gyerek közötti „nyelvezavarról”.¹⁴ Ferenczi, klinikai tapasztalatai alapján, már ekkor elmondja, hogy *„a traumának, különösképpen a szexuális traumának, mint betegségkeltő tényezőnek jelentőségét nem lehet eléggé hangsúlyozni. Még tekintélyes puritán, szellemtől áthatott családok gyermekei is gyakrabban esnek megerőszkolás áldozatául, mint ahogy eddig gondoltuk. Vagy maguk a szülők azok, akik kielégületlenségüknek ilyen kóros módon keresik pótlását, vagy a különböző bizalmi személyek ... azok akik visszaélnék a gyermek tudatlanságával és ártatlanságával.”* Jellemző, hogy a tanulmányt magyarul először csak a hetvenes évek elején publikálták.¹⁵ Csupán ebben az időben, a múlt század hetvenes éveitől kezdődően jelentek meg azok az eltérő megközelítések, új vizsgálatok, amelyek a szexuális abúzust már súlyos, traumatizáló élménynek tekintették. De mi is ennek az ártalomnak a lényege és sajátossága? Finkelhor és Brown szerint szexuális abúzus esetén a pszichés sérülés magja a *„traumatikus szexualizáció, a stigmatizáció, az árulás, és a tehetetlenség élménye”*, ez teszi a szexuális abúzus traumáját egyedülállóvá és más gyerekkori visszaélésektől különbözővé.¹⁶

¹⁴ Ferenczi S.: Nyelvezavar a felnőttek és a gyermekek között. A gyengédség és a szenvedély nyelve. in: Ferenczi S.: Technikai Írások, Animula, Bp., 1932/1997, 102-112 old. (Az eredeti megjelenés ideje: 1932)

¹⁵ Buda B. (szerk.): A pszichoanalízis és modern irányzatai. Gondolat Bp., 1971.

¹⁶ Finkelhor, D. – Browne, A.: Initial and long term effects: a conceptual framework. In: Finkelhor, D. (ed.): A Sourcebook on Child Sexual Abuse, Beverly Hills, Sage 1986. Idézi: Roberts, J. – Taylor, C.: Sexually Abused Children and Young People Speak Out, In: Waterhouse, L. (ed.): Child Abuse and Child Abusers. Protection and Prevention. Research Highlights in Social Work, Jessica Kingsley Publishers, 1993.

4. táblázat: Az öngyilkossági kísérletek és a pszichiátriai kezelések aránya az abuzált mintákban és a nem bántalmazottak körében

	Öngyilkossági kísérletet elkövetettek aránya	Pszichiátriai kezelések aránya
Szexuális abúzus áldozata volt	19 %	20 %
Nem volt szexuális abúzus áldozata	2 %	6 %
Gyakran verték meg súlyosan	18 %	24 %
Néha súlyosan megverték	6 %	11 %
Soha nem verték meg súlyosan	2 %	5 %

A stigmatizáció az élmény negatív tartalmának és az áldozat személyének összekapcsolódása; a rosszság, a szégyen, a büntudat én-képbe beépülő érzései. Ennek a következménye lehet a felnőtt áldozatoknál gyakorta tapasztalható negatív én-kép és önértékelési zavar.

A tehetetlenséget a gyerek testének ismételt, akarata ellenére történő használatakor, a fenyegetésekkel szembeni kiszolgáltatottsága és eszköztelensége megtapasztalása során éli meg, továbbá akkor is, amikor a vele történtek elmondását hitetlenséggel fogadják. Ez az élmény lehet az alap-mintázata a későbbi kontroll-problémáknak (akár az élet eseményei fölötti kontrollra való képtelenség nyomasztó érzése formájában, akár ennek kompenzálásaként, folyamatos szigorú és kényszeres kontroll gyakorlása útján). Az élmény alapja lehet a későbbi depressziós tünetképzésnek is.

Az árulás a bizalom lerombolása, elpusztítása. A gyerek becsapva és elárulva érzi magát: az manipulálta, az okozott fájdalmat neki, akitől függött, aki gondozta, akinek a szeretetében bízott. Ezzel hozható talán kapcsolatba a felnőtt korban gyakorta tapasztalható fokozott szenzitivitás, a bizalomra és az intimitásra való képtelenség, a kiterjedt szorongás, és a mindent átható bizalmatlanság érzése.

A gyerekkori szexualizáció traumatikus, mert a gyerek fizikailag és lelkiileg egyaránt éretlen arra, képtelen annak megfelelő kezelésére, befogadására. Érzései, viszonyulásai megzavarodnak, megítélései konfúzusává válnak. A szexualitás gyakran ijesztő vagy ambivalens élményekkel,

emlékekkel kapcsolódik össze. A következmények végletesek: szexualizált, erotizált, promiszkuis magatartás, vagy ennek épen az ellenkezője, a szexuális intimitás teljes, nem ritkán fóbiás kerülése. A felnőtté vált áldozatoknál gyakran tapasztalhatóak a kapcsolati és szexuális problémák.

A szexuális visszaélés tényleges következményeit számos körülmény befolyásolja, így egyebek között az áldozat életkora, értelmi és érzelmi állapota, fejlettsége, az abúzus tartama, súlyossága, a család érzelmi légköre, a környezet reakciói, a gyerek és az elkövető közötti kapcsolat, stb. Tapasztalataink szerint a terápia prognózisa, a trauma feldolgozás hatékonysága szempontjából ez utóbbi, a gyerek és a felnőtt közötti kapcsolat jellege meghatározó.¹⁷ Vizsgálatunk során az ESZTER Ambulancián megjelent, szexuális abúzust elszenvedett gyerekeket - a sok lehetséges osztályozási szempont közül ezt kiemelve - a terápia prognózisa alapján csoportosítottuk. Az esetek a trauma feldolgozásának hatékonysága alapján két nagy csoportra voltak oszthatóak: a családon belüli, illetve a családon kívüli erőszak áldozataira. Tapasztalataink azt mutatták, hogy a családon kívüli, idegen által elkövetett erőszak könnyebben feldolgozható volt. Megítélésünk szerint ebben elsősorban az alábbi tényezők játszanak szerepet: Családon kívüli elkövetés esetében

- a helyzet tisztább, a viszonyok, az érzelmek egyértelműbbek, az ambivalencia kisebb, (az áldozat az elkövetőt nem ismeri, nem szereti, tud – mer – haragudni rá);
- az áldozat számára nagyobb a cselekvési esély, és a tapasztalatok szerint a prognózis szempontjából kifejezetten jó, ha a gyerek tud cselekedni, ha aktívan képes befolyásolni az eseményeket;
- a cselekvés következtében kedvezőbb a gyerek számára kínálkozó szerep-lehetőség is. Az ilyen gyerek „hősként” kerülhet ki a helyzetből, olyan emberként, aki még ebből is ki tudott mászni/ezt is meg tudta oldani/ilyen helyzetben is segíteni tudott, szemben a családon belüli elkövetések tipikus, „valódi áldozat” szerepével, amelynek alapvető üzenete, tartalma az, hogy én egy olyan ember vagyok, akivel még ezt is meg lehetett tenni, aki még ezt is tehetetlenül túri;
- az áldozatok tipikusan idősebbek - a családon kívüli erőszak főleg tizenéves kortól jellemző, amikor a gyerekek már kíséret nélkül, egyedül járnak;

¹⁷ Erről részletesen ld.: Balog Á. – Virág Gy.: Szexuális abúzus. Belügyi Szemle, 2000/4-5

- az abúzus többnyire alkalmi, nem hosszú időn keresztül, tartósan fennálló.

Tapasztalataink szerint a legsúlyosabb, legmélyebb személyiség-sérülést a tartósan fennálló, és nagyon közeli, szeretett személy által elkövetett szexuális visszaélés okozza.

5. táblázat: Az abúzust követő érzelmi, pszichés és viselkedésbeli változások

hirtelen, szélsőséges és indokolatlan viselkedésváltozás
<ul style="list-style-type: none">• agresszivitás, ingerlékenység, düh• visszahúzódás, magába fordulás• változás az iskolai viselkedésben, tanulási teljesítményben, a társakhoz való viszonyban• iskolakerülés, elcsavargás
regresszió - korábbi, már "kinőtt" viselkedések, szokások megjelenése pl.: a már szobatiszta gyerek éjszakánként ismét bepisil, megint elkezd szopni az ujját, látszólag ok nélkül vigasztalhatatlan zokogásokba tör ki, mint kisebb korában
alvászavarok
étvágytalanság (a korábban egyébként jól evő gyereknél)
hirtelen és szokatlan szexuális érdeklődés, ismeret vagy viselkedés váratlan és intenzív szexuális vagy szexuális jellegű játékok barátokkal, játéktárgyakkal, állatokkal. Nyílt és gátlástalan önkielégítés, korai, gátlástalan és erőszakos szexuális vagy szexualizált magatartás, korát meghaladó szexuális ismeretek.
félelem - látszólag indokolatlanul - bizonyos személyektől, helyektől, vagy általában attól, hogy egyedül hagyják valahol vagy valakivel.
testi, fizikai panaszok sűrű megjelenése, kimutatható ok nélkül (fejfájás, hányinger, hányás, kiütések, stb.)

Az abúzus következményei, hatásai rövid és hosszú távon egyaránt megmutatkozhatnak. A már rövidtávon megtapasztalható, enyhébb vagy súlyosabb fokú érzelmi, pszichés és viselkedésbeli problémákat a 3. sz. táblázat összegzi. A gyerekkori szexuális bántalmazás késői, felnőttkori hatásai didaktikus szempontból - Salter nyomán¹⁸ (SALTER, 1995) – két tematikus osztályba rendezve, érzelmi és kognitív hatásokként tárgyalhatók.¹⁹ Az emocionális szférában tipikusan a depresszív tünetképzés és a szorongás jellemzi a felnőtt bántalmazottakat - ezek az abúzus „lábnyomai a szíven”. A depresszív tünetek már a gyerekkorban megjelennek

¹⁸ Salter, A.: Transforming Trauma. A Guide to Understanding and Treating Adult Survivors of Child Sexual Abuse, Sage Publications, Inc., 1995.

¹⁹ Ennek ismertetését részletesebben ld.: Balog Á. – Virág Gy. i.m.

és tartósan fennmaradnak; ez a leggyakrabban kimutatott probléma ebben a körben. A krónikus és néha igen súlyos szorongás ugyancsak gyakorta kapcsolódik a gyerekkori szexuális abúzushoz. A különböző vizsgálatok az agorafóbia, a kényszerek, a szociális fóbia és az egyéb szorongásos problémák megnövekedett előfordulási valószínűségét mutatták ki. Az elkövető azonban nem csak az áldozat szívében hagy nyomokat, hanem a fejébe is beköltözik. A pszichés trauma megváltoztatja a gondolkodást is: alapvetően alakítja át a világ biztonságosságáról, megbízhatóságáról, az események bejósolhatóságáról alkotott elképzeléseket, az én hatékonyságának képzetét. A felnövő traumatizált gyerek számára a világ – miként a vele egykor történtek – értelmetlen, jelentés nélküli, szándékait tekintve jobb esetben érdektelen, de inkább rosszindulatú, gonosz, és ezek miatt azután kezelhetetlen, kontrollálhatatlan is. A traumán alapuló jellegzetes világszemlélet mellett sajátos kognitív torzítások – a gondolkodás tartalmi és folyamat hibái is gyakorta megmutatkoznak az abúzus késői következményeként.

Van-e élet az abúzus után, vethetjük föl joggal a kérdést mindezek ismeretében, vagy másként fogalmazva: lehet-e elfelejteni, gyógyítani a gyerekkori történéseket, és ha igen, milyen tényezők, körülmények segítik elő ezt a folyamatot.

Legyen minden úgy, ahogy még akkor, azelőtt volt: legyen minden úgy, mintha nem is történt volna semmi! Ez, vagyis a felejtés, a „meg nem történtté tevés” valamennyi traumatizált alapvető vágya, és sokan igen jelentős erőket mozgósítanak ennek elérése érdekében. Bármilyen erejű is azonban ez a vágy, és bármilyen intenzívek is a realizálása érdekében működésbe hozott lelki mechanizmusok, azt, ami egyszer megtörtént, nem lehet az egyén életéből csak úgy kiradírozni, meg nem történtté tenni, „elfelejteni”, sem historikus sem lélektani értelemben. Minden történésünk, élményünk az életünk részévé szervül, meghatározza személyiségünket és működésünket, és ez különösen igaz az olyan intenzív emocionális élményekre, mint amilyenek a gyerekkori traumák. Nincsen tehát törlés, felejtés, csak tudomásul nem vétel van. Sajnos azonban az, amiről nem akarunk tudomást venni, attól még nem tűnik el: van, egzisztál, és a bezárt fülek és a becsukott szemek ellenére hat, működik bennünk. Amit tenni lehet és kell, az nem a távoltage, hanem - bármilyen nehéz és fájdalmas is ez - a beleereszkedés; nem a felejtés, hanem a trauma feldolgozása. Ez éppen ellentétes irányú a felejtési vágygal, vagyis nem az élmény elszigetelésére és

kirekesztésére törekszik, hanem az élet-események megélt részévé tételére; olyanná alakítására, amivel tünetmentesen együtt lehet élni.

A különböző vizsgálatok, klinikai tapasztalatok és retrospektív beszámolók alapján számos tényező található, amely előmozdítja ezt a folyamatot. Ilyen mindenek előtt a külső támogatás, a családi vagy a családon kívüli, és természetesen a professzionális segítség. A bántalmazott gyerek környezetének értő és megértő reakciója, a közvetlen környezet elfogadó támogatása, a jól működő család és az „elég jó anya”²⁰ talán a legfontosabb gyógyító tényezők. Persze - figyelemmel arra, hogy a gyerekkori abúzusok jelentős része „családon belül” történik, ahol alappal feltételezhetjük, hogy ez a család egyáltalán nem funkcionál jól, és, az ilyenkor jellemző dinamikára figyelemmel, annak is megnövekedett a valószínűsége, hogy az anya sem „elég jó” -, ez a faktor jellemzően hiányzik. A professzionális segítség gyerek és felnőttkorban egyaránt komoly részese lehet a felépülés elősegítésének. A terápia, a tanácsadás egyebek mellett a lerombolt bizalom helyreállításában tehet sokat. A kiegyensúlyozott önértékelés, a megfelelő önbecsülés ugyancsak a gyógyulás segítője lehet. Sokan említik a spiritualitást, mint felépülésük lényeges kapaszkodóját. Az abúzus – paradox módon – súlyos bűntudat érzések kialakulásával járhat együtt az áldozatoknál; az ezektől való megszabadulás is felszabadító hatású lehet.

Befejezésül még egy kérdést szeretnék említeni. Napjainkban a kriminológiai megközelítés, a vizsgálatok és cselekvések fontosságának és alátámasztásának egyik jellegzetes és „divatos” érvelése a bűnözés ára, vagyis annak kimutatása, hogy milyen kiadásokat, költségeket jelent az adófizetők számára a bűnözés általában, illetőleg annak bizonyos formái, típusai. Az Egyesült Államok Igazságügyi és Egészségügyi Minisztériumai által támogatott, 1996-ban publikált kutatás során azokat a költségeket és következményeket vizsgálták, amelyeket a bűnözés az amerikaiak számára okoz.²¹ Az adatok szerint 1987 és 1990 között évente átlag 185 ezer gyerek ellen követtek el szexuális erőszakot vagy abúzust, és ennek költsége (a dollár 1993-as értékén számolva) az egészségügyi kiadásokat tekintve 1.5 millió, a

²⁰ld.: Bruno Bettelheim: Az elég jó szülő, Budapest, Gondolat 1994.

²¹ Miller, T. R. - Cohen, M. A. - Wiersema, B.: Victim Costs and Consequences: A New Look. A Final Summary Report Presented to the National Institute of Justice, January 1996; US Department of Justice, Washington, DC., 1996. Forrás: <http://www.ncjrs.gov/pdffiles/victcost.pdf>

teljes költségekre nézve 23 millió dollár volt.²² Egy másik vizsgálat adatai szerint a gyerek abúzus és elhanyagolás becsült éves költsége (2007-es USD értéken) 103.8 milliárd dollár volt.²³ Látható és kimutatható tehát, hogy gyerekek bántalmazásáért döbbenetesen súlyos árat fizet a társadalom. Meg kell jegyezni azonban itt, hogy a „bűnözés ára-típusú” érvelés, miközben jelentősen hozzájárulhat ahhoz, hogy reális kép alakuljon ki a bűnözés okozta terhekről és hatékony lehet a források fölött rendelkezők meggyőzésében is, azzal, hogy alkalmazkodik a materiális, az értékeket a pénzügyi kiadásokon mérő világ szellemiségéhez, és argumentációjában annak érvrendszerét alkalmazza, szándéktalanul is erősíti ezt a mentalitást. Vagyis azt az üzenetet hordozza, hogy a gyerekbántalmazás súlyossága adófizetői dollárokkal, az abúzus következtében felmerülő vagy következményeinek reparálására fordított kiadások nagyságával mérhető. A súlyos ár, amit a társadalom a gyerekek bántalmazásáért fizet, azonban elsősorban nem a dollárosítható költségekben található.

²² A kutatás eredményei szerint egyébként a személy elleni bűncselekmények évi becsült költsége 105 milliárd dollár volt, amennyiben az orvosi költségeket, a kiesett jövedelmet és az áldozatsegíttéssel kapcsolatos közösségi programok költségeit vették figyelembe. Ha az áldozatok fájdalmát, szenvedését és csökkent életminőségét is a számításba vették, a becsült összeg 450 milliárd dollárra növekedett.

²³ Ching-Tung Wang – Holton, J.: Total Estimated Cost of Child Abuse and Neglect in the United States, Economic Impact Study (September 2007). Forrás: http://www.preventchildabuse.org/about_us/media_releases/pcaa_pew_economic_impact_study_final.pdf